

TRAFIKUTSKOTTETS BETÄNKANDE 13/2000 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om posttjänster

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 12 juni 2000 regeringens proposition med förslag till lag om posttjänster (RP 74/2000 rd) till trafikutskottet för beredning.

Motioner

I samband med propositionen har utskottet behandlat

— en lagmotion med förslag till lag om posttjänster (LM 87/2000 rd — Esko-Juhani Tennilä /vänst m.fl.), som remitterades till utskottet den 7 september 2000,

— en åtgärdsmotion om bevarande av postkontorsnätet (AM 65/2000 rd — Pekka Nousiainen /cent), som remitterades till utskottet den 5 april 2000, och

— en åtgärdsmotion om orubbat postkontorsnät (AM 121/2000 rd — Lauri Oinonen /cent), som remitterades till utskottet den 5 maj 2000.

Utlåtande

I enlighet med riksdagens beslut har grundlagsutskottet lämnat ett utlåtande i saken (GrUU 28/2000 rd). Utlåtandet ingår som bilaga till betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsrådet Liisa Ero och konsultative tjänstemannen Maaret Suomi, kommunikationsministeriet

- lagstiftningsrådet Marjo Lahelma och lagstiftningsrådet Kirsi Salo, justitieministeriet
- regeringsrådet Päivi Pekkarinen och överinspektör Teemu Eriksson, inrikesministeriet
- överinspektör Erkkko Ruohoniemi, handels- och industriministeriet
- budgetrådet Esko Tainio, finansministeriet
- ordföranden Antero Kekkonen, förvaltningsrådet för Posten Finland
- bevakningschef Lauri Ervola, Tullstyrelsen
- direktör Pentti Mäkinen, Centralhandelskammaren
- överdirektör Ritva Viljanen, Befolkningsregistercentralen
- direktör Rauni Hagman, Konkurrentverket
- konsumentombudsman Erik Mickwitz, Konsumentverket
- överinspektör Heikki Partanen, dataombudsmannens byrå
- avdelningschef Antti Turkama, Centralkriminalpolisen
- kommundirektör Mauri Aarrevaara, Savukoski kommun
- kommundirektör Pentti Huttunen, Värtisilä kommun
- regionplaneringschef Kari Pakarinen, Finlands Kommunförbund
- generaldirektör Jukka Alho, direktör Petri Aaltonen, distriktsdirektör Mikko Juntunen, produktionsutvecklingschef Kari Hiltunen, chefen för utredningsavdelningen Seppo Laine och direktören för utveckling av produktionsnätet Hannu Tuominen, Posten Finland Ab

- bibliotekarie Liisa Koskela, posten i Hikiä
- vice verkställande direktör Kai Öhman, Janton Abp
- ordförande Juhani Heino, Postförbundet
- huvudförtroendeman Antero Saukkonen, Postförbundets avdelning i Uleåborg
- ordförande Antti Palkinen, Postens Tjänstemannaförbund PTF

- juristen Anna-Kaarina Piepponen, Finlands Fastighetsförbund
- ombudsman Sirkka Haapala, Kivipuro ry
- professor Olli Mäenpää.

Utskottet har dessutom fått skriftliga utlåtanden från Finlands Konsumentförbund och konkursombudsman Erkki Lyytikäinen.

PROPOSITIONEN OCH MOTIONERNA

Regeringens proposition

Regeringen föreslår en lag om posttjänster. Den skall ersätta den nuvarande postlagen och de författningar på lägre nivå som givits med stöd av den.

Den föreslagna lagen om posttjänster bygger på den nuvarande postlagen och Europaparlamentets och rådets direktiv om gemensamma regler för utvecklingen av gemenskapens inre marknad för posttjänster och för förbättring av kvaliteten på tjänsterna. Bestämmelserna i den nuvarande postlagen skall ses över i överensstämmelse med förhållandena i dag.

Genom den nya grundlagen förändrades grunderna för reglering av rätten att delegera lagstiftningsbehörighet och utfärda förordningar. Enligt grundlagen skall alla viktiga bestämmelser som påverkar enskilda människors rättsliga ställning utfärdas genom lag. Därför föreslås bestämmelserna om posttjänster bli lyfta upp på lagnivå.

Det främsta syftet med propositionen är att reglera de samhällsomfattande posttjänster som täcker hela landet. Till dem hör alla brev försändelser på mindre än två kilo och insamling, transport och distribution av postpaket på mindre än 10 kilo i Finland och i utrikestrafik. Insam-

ling och distribution skall ske under minst fem dagar i veckan. Varje kommun skall ha minst ett ställe som tillhandahåller posttjänster.

Lagmotionen

Enligt lagmotion LM 87/2000 rd skall den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster ha minst ett fast expeditionsställe med egna anställda i varje kommun. Om denna skyldighet föranleder sådana kostnader för postföretaget som äventyrar lönsamheten skall kostnaderna ersättas genom statsbudgeten eller beaktas i form av sänkta produktionskrav.

Åtgärdsmotionerna

I åtgärdsmotion AM 65/2000 rd föreslås att regeringen skall vidta åtgärder för att posten skall kunna bibehålla minst ett eget kontor i varje kommun i Finland och för att trygga personalens ställning.

I åtgärdsmotion AM 121/2000 rd föreslås att regeringen vidtar åtgärder för att bibehålla det nuvarande postkontorsnätet i landet tills den nya lagen om posttjänster träder i kraft. Därefter kan behovet av postkontor bedömas bättre med hänsyn till postens lagfästa uppgifter.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Allmän motivering

Av de orsaker som framgår av propositionens motivering och med stöd av erhållen utredning

finner utskottet propositionen behövlig och angelägen. Utskottet tillstyrker lagförslaget med följande anmärkningar och ändringsförslag.

Posttjänsterna hör till den fundamentala servicen i samhället. Att se till att alla har tillgång till posttjänster på lika villkor är viktigt med hänsyn till den enskildes rättigheter vad gäller kommunikation och till samhällets funktion. Alla befolkningsgrupper och företag runtom i landet måste garanteras tillgång till adekvata posttjänster med tillräckligt hög kvalitet.

Posttjänsternas kvalitet och tillgången på tjänster berör alla mycket nära. Med hänsyn till att det är fråga om en lagstiftning som inverkar mycket konkret på människors liv menar utskottet att det borde ha uppmärksammats alldeles särskilt vid beredningen att lagen blir klar och entydig. Utskottet påpekar att lagförslaget i propositionen är oklart inte minst på den punkten vilka bestämmelser som avses gälla den som tillhandahåller samhällsomfattande posttjänst och vilka alla postföretag. Till denna del står också paragraftexten och motiveringen på många punkter klart i strid med varandra. Utskottet anser det inte lämpligt att riksdagen måste ändra i lagförslag till den grad som den har blivit tvungen till i fråga om det föreliggande förslaget och påskyndar regeringens åtgärder för att höja kvaliteten på lagberedningen i samband med propositionerna.

Säkerställande av att postförsändelser går fram

Utskottet har särskilt uppmärksammat åtgärder för att säkerställa att postförsändelser går fram. Enligt lagförslaget har postföretagen rätt att föra ett adressregister över avsändare och mottagare av post. För att garantera kvaliteten på posttjänsterna är det enligt utskottets mening viktigt att postföretagen utnyttjar sina register och utbärarnas yrkesskicklighet för att säkerställa att posten går fram, speciellt i de fall att avsändaren har angett en bristfällig eller föråldrad adress. I Finland anmäldes 821 458 adressändringar på grund av bostadsbyte 1999. Adresser kan dessutom ändras på åtgärd av myndigheterna, t.ex. när namnet eller numret på en gata eller väg ändras. Utskottet anser att det inte är korrekt kundservice att en postförsändelse skickas tillbaka till avsändaren under den gamla adressen

till exempel när giltighetstiden för en adressändring som gjorts på posten har gått ut, trots att postföretaget med största lätthet kan få tillgång till den fullständiga adressen.

Enligt utredning till utskottet lämnades totalt omkring 298 000 postförsändelser 1999 in på Posten Ab:s centrala utredningstjänst. Omkring 294 000 av dem var brev. Efter genomgången utredningsprocess sändes omkring 44 procent av breven öppnade antingen till mottagaren eller avsändaren; 9 616 brev kunde frambefordras efter att ha blivit öppnade för att posten skulle få fram uppgifter om mottagaren eller avsändaren. I de öppnade försändelserna hittades totalt omkring 144 000 mark i pengar.

Enligt lagförslaget har ett postföretag inte rätt att öppna ett slutet brev och därmed måste Posten Ab:s utredningstjänst sluta öppna brev för att få reda på uppgifter om avsändaren eller mottagaren.

Det är mycket viktigt att postförsändelser frambefordras eller returneras till avsändaren och det anknyter på så sätt till den grundlagsfästa sekretessen för förtroliga meddelanden att denna grundläggande rättighet till denna del kan anses ha blivit fullföljd om meddelandet går fram, menar utskottet. Därför bör regeringen med det snaraste utreda om det inom Teleförvaltningscentralen kunde inrättas en myndighetsadministrerad postsäkringsenhet som med hjälp av tillgängliga befolkningsdata- och adressregister koncentrerat kan se till att alla postförsändelser med bristfälliga adressuppgifter som lämnats in till postföretag för frambefordran når fram. Utskottet anser att postsäkringsenheten bör få rätt att också öppna slutna brev under noga kontrollerade förhållanden och bara för att klarlägga adressuppgifter i de situationer där det alla försök till trots är omöjligt att på annat sätt få reda på mottagaren eller avsändaren. Av denna orsak föreslår utskottet att bestämmelserna om förstörande av personliga postförsändelser i lagförslaget och föreslår att riksdagen godkänner ett motiveringsuttalande om att regeringen med det snaraste bör bereda en proposition om en postsäkringsenhet

inom Teleförvaltningscentralen (*Utskottets förslag till uttalande 1*).

Postkontorssituationen

Enligt vad utskottet har erfarit hade Posten Ab 474 egna kontor den 5 december 2000. Enligt den ursprungliga planen för 2000 och 2001 var det meningen att lägga ut verksamheten vid totalt 255 kontor. Målet för 2000 var 132, av vilka 90 genomfördes. Därmed skall verksamheten vid ytterligare 165 kontor läggas ut. För 37 har redan ingåtts avtal för 2001.

Den 5 december 2000 hade posten 1 020 ombud. Av dem arbetade 60 procent i matvaruaffärer, 18 i andra affärer (t.ex. blomster- eller järnhandlar), 7 i kiosker, 3,5 procent på servicestationer, 2 i banker och 9,5 i andra företag eller ämbetsverk (t.ex. kommuner, bibliotek, redovisningsbyråer osv.).

Tre orter (Pyhäntö, Näljanka och Kuorevesi) hade inget postkontor alls. Där hade Posten Ab kommit överens med invånarna att den som delar ut posten också har hand om den övriga postservicen.

Tryggad tillgång till posttjänster

Enligt lagförslaget skall den som tillhandahåller samhällsomfattande posttjänst alltid upprätthålla åtminstone ett verksamhetsställe i varje kommun. Enbart förändringar i kommunindelningen får inte inverka på skyldigheten att upprätthålla ett verksamhetsställe också inom den indragna kommunens område. Servicen vid expeditionsstället i en kommun kan i förekommande fall kompletteras med postbilstjänster i kommuner där expeditionsstället ligger långt borta och trafikförbindelserna är bristfälliga.

Utskottet anser det viktigt att alla kommuner kan garantera en viss kvalitet på sin posttjänst och menar att detta går bäst om den yrkesskickliga personalen hos den som skall tillhandahålla samhällsomfattande posttjänst har hand om expeditionsstället. Utskottet menar att de kommuner där expeditionsstället nu sköts av Posten Finland Ab:s egen personal bör försöka bibehålla expeditionsstället till exempel genom att slå ihop andra funktioner med det.

Det bör noggrant utredas om det går att inrätta samservicecentraler för den offentliga förvaltningen vid sidan av Posten Finland Ab:s egna expeditionsställen och ombud. Enligt vad utskottet erfarit har inrikesministeriet förhandlat med Posten Finland Ab om samservicekontor för att trygga tillgången till posttjänster och lovat arbeta för nya samservicecentraler i områden där det finns ett behov av posttjänster. Utskottet anser att samservicecentralerna ger kommuninvånarna bättre service genom att göra både statliga och kommunala tjänster tillgängliga på ett och samma expeditionsställe. Fördelen med samservicecentraler är utöver ett brett tjänsteutbud och stor expertis också fasta och bestående expeditionsställen jämfört med sådana som bygger på ombudsavtal. Av denna anledning är det enligt utskottets mening på sin plats att posttjänsten i de fall där den står inför utkontraktering i så många fall som möjligt ordnas i anknytning till en samservicecentral. Utskottet menar att expeditionsställen mycket väl kan inrättas också vid bibliotek och kommunala kontor och många andra offentliga serviceställen.

Vidare är det enligt utskottets mening värt att utreda om postkontor kunde inrättas i samband med postutdelningsställen. Av dem finns det i varje kommun, totalt omkring 800. Detta innebär att postutdelarna får en starkare ställning och kan förbättra sin yrkesskicklighet, om deras arbetsinsats tas i anspråk också för annan posttjänst än utdelning av post.

Utskottet uppmärksammar betydelsen av att postombudens servicekapacitet och servicetäckningen utvecklas. Målet bör vara att det i varje kommun finns åtminstone ett expeditionsställe som tillhandahåller alla typer av posttjänst. Utbildningen för dem som tillhandahåller posttjänst bör uppmärksammas alldeles särskilt. Ofta lämnas sådana försändelser till posten för att befordras som i vissa fall kan leda till betydande rättsförluster om de kommer fram för sent. Därför är det viktigt att kunderna kan lita på postgången och den information de får av dem som tillhandahåller posttjänster.

Den som tillhandahåller samhällsomfattande posttjänst bär ansvar för att det finns ett funge-

rande postexpeditionsställe i varje kommun. Om postombudet meddelar att det upphör med posttjänsten skall den som tillhandahåller samhällsomfattande posttjänst redan innan ombudet lägger ned verksamheten vidta nödvändiga åtgärder för att trygga posttjänsten. Om det inte genast går att få tag på ett nytt postombud skall den som tillhandahåller samhällsomfattande posttjänst i förekommande fall själv stå för servicen. Postombudet skall också förutsättas ordna fungerande vikariatarrangemang så att posten till exempel inte håller stängt i flera dagar om ombudet insjuknar. I sista hand skall den som tillhandahåller samhällsomfattande posttjänst ha beredskap att se till att det inte uppstår avbrott i tillgången till posttjänster.

De finansiella garantierna för tillhandahållande av samhällsomfattande posttjänst

Posten Finland Ab får en rätt stor del av sina intäkter från servicen i stora bosättningscentra. Däremot ställer det sig dyrt att tillhandahålla glesbygdsinvånarna service på grund av de långa avstånden. Det är därför fullt möjligt att Posten Finland Ab, som skall tillhandahålla samhällsomfattande posttjänst i hela landet, kommer att få ekonomiska svårigheter dels på grund av förpliktelsen enligt lagen om posttjänster att tillhandahålla posttjänster av god kvalitet i hela landet, dels på grund av den konkurrens som lagen medger och som sannolikt bara kommer att bli aktuell inom lönsamma stora bosättningscentra.

I Finland gäller för närvarande en lag om avgift för tryggnad av postförmedling i glesbygden (708/1997). Enligt 2 § är en sådan utövare av postförmedling som har beviljats i postlagen nämnd koncession för utövande av begränsad postförmedling skyldig att betala avgift. Enligt samma lags 4 § är avgiftens belopp en procentuell andel av det försäljningspris som utgör grund för avgiften. Den procentuella andelen är högst 20. För ett koncessionsområde med en mindre befolkningstäthet än 250 invånare per kvadratkilometer fastställs ingen avgift. Än så länge har det inte förekommit sådan verksamhet som av-

ses i lagen och därför har ingen avgift heller tagits ut. Avgifterna inkomstförs i statsbudgeten.

I artikel 9.4 i Europaparlamentets och rådets direktiv 97/67/EG om gemensamma regler för utvecklingen av gemenskapens inre marknad för posttjänster och för förbättring av kvaliteten på tjänsterna (posttjänstdirektivet) föreskrivs:

"För att säkerställa att de samhällsomfattande tjänsterna skyddas får en medlemsstat, om den bestämmer sig för att skyldigheten att tillhandahålla de samhällsomfattande tjänster som föreskrivs enligt detta direktiv utgör en orättvis ekonomisk belastning för den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster, inrätta en kompensationsfond som för detta ändamål förvaltas av ett av förmånstagaren eller förmånstagarna oberoende organ. I sådant fall får medlemsstaten som villkor för att bevilja tillstånd kräva ekonomiskt bidrag till denna fond. Medlemsstaten måste säkerställa att principerna om insyn, icke-diskriminering och proportionalitet följs när kompensationsfonden inrättas och när nivån på de ekonomiska bidragen bestäms. Endast de tjänster som anges i artikel 3 (= samhällsomfattande tjänster) får finansieras på detta sätt." I Europeiska unionens nya direktivförslag, som är under behandling, föreslås inga bestämmelser om en kompensationsfond.

Regeringen framhåller i propositionens motivering (s. 21) att det inte i detta sammanhang är motiverat att föreslå bestämmelser om en kompensationsfond. Eftersom en fond dock kan utgöra ett väsentligt led i finansieringen av de samhällsomfattande tjänsterna, är det skäl att nämna att fonden i förekommande fall kan inrättas genom en särskild lag, om de skyldigheter att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster som bestämts för den som tillhandahåller samhällsomfattande posttjänst medför en orimlig ekonomisk belastning för postföretaget.

Utskottet anser att regeringen noga bör ge akt på hur konkurrenssituationen och Posten Finland Ab:s ekonomi utvecklas och vid behov vidta åtgärder för att göra det möjligt att tillhandahålla denna samhällsomfattande tjänst i hela landet. För att garantera tillgången på samhällsomfattande tjänst och finansieringen av den är det

viktigt att regeringen i förekommande fall snabbt lämnar en proposition om inrättande av en kompensationsfond till stöd för den samhälls-omfattande tjänsten.

Garantier för personalens ställning vid Posten Finland Ab

Riksdagen har i flera sammanhang uppmärksammat behovet av att garantera personalens ställning vid Posten Finland Ab. Också statsrådet har behandlat ärendet i sitt finanspolitiska ministerutskott den 2 november 1999 och kommit överens om att en utvecklingspeng på 190 miljoner mark tas från intäkterna av Postens affärsverksamhet för att användas till löner, stödåtgärder och pensionsansvar för personalen under tre års tid. Meningen är att genomföra en omfattande omplacering av personalen inom postkoncernen. De som det inte går att finna nytt arbete för inom koncernen erbjuds bland annat pension och utbildning, avgångsbidrag eller startpenning för eget företag.

Enligt utskottets mening är det viktigt att bolagets vinst används inte bara enligt det som beslutats tidigare utan också för fortsatta anpassningsåtgärder för att säkerställa personalens sysselsättning och ställning inom ramen för det finanspolitiska ministerutskottets beslut.

Ett postföretags ansvar

Enligt propositionen skall ett postföretag ha ansvar för en skada på grund av att en brevörsändelse försenas, försvinner eller skadas, oberoende av vållande. Ansvaret begränsas till ett visst belopp.

I förslaget ingår inga bestämmelser om ansvar för transport av postpaket. Till denna del bestäms postföretagets ansvar således dels enligt principerna för avtalsansvar i relation till avsändaren och dels närmast enligt skadeståndslagen i relation till mottagaren.

Utskottet anser att bestämmelser också om ansvar för frambefordran av postpaket absolut bör tas in i lagen. Postpaket befordras nästan utan undantag som väg- eller järnvägstransporter och därmed kunde bestämmelserna lämpligen bygga på ansvarsregleringen i lagen om väg-

befordringsavtal och den av riksdagen nyligen godkända järnvägstransportlagen. I båda lagarna finns visserligen bestämmelser som har att göra med transportformens särdrag och som inte kan tillämpas som sådan på transport av postpaket. De ändringar som utskottet anser behövliga kräver omformulering av föreslagna 20 § och att förslaget kompletteras med två paragrafer om postföretags ansvar. I utskottets förslag har bestämmelserna om postföretagens ansvar tagits in i 19—21 §.

Bemyndigande att utfärda förordning

Enligt vad utskottet har erfarit ingår i lagförslaget all den reglering som kommunikationsministeriet anser behövas i branschen för närvarande. Således har ministeriet trots utskottets uppmaning inte utrett vilket slag av bestämmelser regeringen avser att utfärda med stöd av bemyndigandet att utfärda förordningar i lagförslaget. Utskottet framhåller att det är allmän lagstiftningssed att när det är fråga om lagstiftning av denna typ skall utskottet också ha tillgång till förordningsutkasten när det fattar beslut om lagförslaget. Utskottet föreslår därför att 42 § stryks. Om det senare visar sig behövt att utfärda en förordning är det enligt utskottets mening lämpligt att regeringen lämnar en särskild proposition om ändring av lagen om posttjänster till denna del och samtidigt redovisar för riksdagen vilket slag av bestämmelser den anser att bör utfärdas genom förordning.

Anmälan om postörsändelser till tullen

Enligt utredning till utskottet fungerar arbetsfördelningen mellan Posten Finland Ab och tullen klart och smidigt när det gäller tulldeklarering av varor som anländer per post från länder utanför Europeiska unionen. Också när det gäller handeln inom unionen har tullverket möjlighet att utföra kontroller i postens lokaler för att förebygga narkotikasmuggling. Med tanke på en smidig kundservice kan oförtullade örsändelser utan risk för tullsäkerheten befordras till mottagarens hemort för tullklarering. Arrangemanget bygger på att postverksamhet har betraktats som myndighetsverksamhet och att posten i vissa fall

har betraktats som varuinnehavare och gäldenär enligt artikel 237 i förordningen om tillämpning av gemenskapens tullkodex.

Utskottet uppmärksammar att bestämmelserna om att postförsändelser från länder utanför gemenskapen skall anmälas till tullen i förordningen om tillämpning av tullkodex inte har beaktats i lagförslaget. Frågan är viktig med tanke på tillsynen över skatteuppbörden och import- och exportbegränsningar. Därför anser utskottet att regeringen absolut med det snaraste bör utreda om det behövs bestämmelser i saken i lagen om posttjänster eller i tullagstiftningen.

Sambandet mellan lagförslaget och direktivet om posttjänster

I propositionen finns ingen systematisk redogörelse för hur Europaparlamentets och rådets direktiv 97/67/EG (direktivet om posttjänster) har beaktats i propositionen. Det är dock på sin plats att det finns en beskrivning av detta samband i de handlingar som hänför sig till behandlingen av lagförslaget och därför har utskottet tagit in den utredning det fått i saken i betänkandet.

Föreslagna 1 och 2 § är nationell lagstiftning. Föreslagna 3 §, som gäller definitioner, motsvarar till sitt innehåll artikel 2 i direktivet.

Föreslagna 4 § svarar mot artiklarna 3 och 4 i direktivet. På nationell nivå är det dock möjligt att lagstifta utförligare om samhällsomfattande tjänster. Därmed är förpliktelsen att tillhandahålla ett verksamhetsställe i linje med direktivet, trots att den skärper kravet på samhällsomfattande tjänster. Lagförslagets 12 (5) § svarar mot artiklarna 3 och 4. Paragraf 13 (6) om tillåtna undantag från insamlings- och utdelningstättheten bygger på artikel 3.3 i direktivet. Undantagets räckvidd bestäms genom nationell lagstiftning.

Föreslagna 5 (7) § om kvalitetsnormer för de samhällsomfattande posttjänsterna utgår från artiklarna 16—18 i postdirektivet, som innehåller minimikriterierna för kvalitetsnivån.

Föreslagna 6 (8) § svarar mot artikel 9 i direktivet. Bestämmelserna i paragrafens 4 och 5 mom. svarar dessutom mot förpliktelsen i artikel 3 att säkerställa att användarna har tillgång

till samhällsomfattande posttjänster av en viss nivå. Likaså svarar 7—10 (9—12) § och 38 (37) § mot kraven i artikel 9. Till innehållet är paragraferna nationell lagstiftning.

Föreslagna 11 (13) och 14—17 § svarar mot artiklarna 3—5 i direktivet. Detaljinnehållet i paragraferna är dock nationell lagstiftning. Likaså är 18—23 (18—22) § nationell lagstiftning. Regleringen enligt ovan nämnda 22 och 23 (21 och 22) § är möjliga tack vare en uttrycklig passus i artikel 8 i postdirektivet. Föreslagna 24 och 25 (23 och 24) § om leveransvillkor och uppgifter som skall publiceras om tjänsternas kvalitet bygger på artiklarna 6 och 19. Föreslagna 25 (24) § bygger i sin tur på artikel 12 om avgiftsprinciperna. Paragraf 27 (26) grundar sig på artikel 14. Paragraferna 28 och 29 (27 och 28) är nationell lagstiftning.

Artikel 22 i postdirektivet kräver att varje medlemsstat skall utse en eller flera nationella tillsynsmyndigheter för postsektorn, vilka är juridiskt åtskilda och verksamhetsmässigt oberoende av postoperatörerna. En bestämmelse om detta finns i 30 (29) § i lagförslaget.

Föreslagna 31—33 (30—32) § är nationell lagstiftning. Detsamma gäller 34—36 (33—35) §, men de svarar mot bestämmelserna i artikel 9 och det som sägs i artikel 5 om att uppfylla väsentliga krav. Föreslagna 37 (36) § bygger på artikel 19 precis som 38 (37) §.

Föreslagna 39 och 40 (38 och 39) § är nationell lagstiftning. Paragraf 41 (40) om åtgärder med anledning av att postverksamhet upphör utgår från artiklarna 3 och 4, där det sägs att medlemsstaterna skall säkerställa att tillhandahållandet av samhällsomfattande tjänster garanteras. Paragrafens detaljinnehåll är nationell lagstiftning.

Föreslagna 42—44 (41—43) § är nationell lagstiftning. I artikel 8 konstateras uttryckligen att bestämmelserna i artikel 7 inte påverkar medlemsstaternas rätt att ge ut frimärken.

Regeringen tar i propositionen inte ställning till kommissionens förslag av den 30 maj 2000 om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv om posttjänster (97/67/EG) om fortsatt konkurrensutsättning av postsektorn i gemen-

skapen, eftersom innehållet i kommissionens slutliga förslag inte var tillgängligt när propositionen utarbetades. Statsrådet har genom en skrivelse (U 33/2000 rd) tillställt riksdagens kommissionens förslag och trafikutskottet har lämnat utlåtande om det (TrUU 19/2000 rd).

Uppföljning av lagförslagets verkningar

Med hänsyn till vilken betydelse lagen om posttjänster har för tillhandahållandet av viktiga tjänster för medborgare och företag och dess banbrytande roll för att öppna upp postsektorn för konkurrens och bestämma vad som skall ingå i samhällsomfattande posttjänst förutsätter utskottet att riksdagen före utgången av 2003 får en redogörelse om konsekvenserna av lagen om posttjänster och för erfarenheterna av dess tillämpning (*Utskottets förslag till uttalande 2*).

Detaljmotivering

2 §. Lagens tillämpningsområde

Utifrån grundlagsutskottets utlåtande föreslås 2 § 2 mom. om att lagen inte gäller postverksamhet i landskapet Åland bli struket.

3 §. Definitioner

I 6 och 7 punkten föreslås ändringar som beror på de ändringar som föreslås i paragrafnumreringen.

4 §. Den samhällsomfattande posttjänstens innehåll

Gränsen för hur mycket ett paket från utlandet får väga föreslås bli höjd till 30 kilo. Enligt utskottets mening är det angeläget att höja viktgränsen inte minst med tanke på småföretagarna i glesbygderna som måste få beställa behövliga varor utomlands ifrån och få dem frambefordrade genom posten.

Skyldigheten enligt 2 mom. för den som tillhandahåller samhällsomfattande posttjänst att upprätthålla åtminstone ett verksamhetsställe i varje kommun har behandlats ovan under rubriken "Tryggad tillgång till posttjänster". Med hänvisning till vad som sägs där föreslår utskot-

tet att momentet ändras så att ett postföretag skall beakta kommunens invånarantal, areal, de behov av att uträtta ärenden som förekommer i kommunen och andra lokala omständigheter samt tillkomsten av olika nya former av posttjänst.

Enligt 3 mom. skall den som använder posttjänsterna ha möjlighet att på ett insamlingsställe som ligger på ett rimligt avstånd från bostaden lämna in brev försändelser som hör till den samhällsomfattande posttjänsten för att befordras av postföretaget. Utskottet understryker att vad som skall anses vara ett rimligt avstånd bör bedömas med hänsyn framför allt till trafikförbindelserna och behoven av att uträtta ärenden och därvid bör det ses till att det finns tillräckligt många insamlingsställen i olika delar av kommunen och att de är lättillgängliga för kunderna.

5 (7) §. Kvalitetsnormer för de samhällsomfattande posttjänsterna

Utskottet föreslår att 5 och 6 § i propositionen flyttas över till 4 kap. Postföretagets allmänna skyldigheter, eftersom de enligt propositionens motivering och erhållen utredning också avses gälla andra postföretag än sådana som tillhandahåller samhällsomfattande posttjänst.

Enligt utredning till utskottet delas 95 procent av förstaklassbrevens enligt postens nuvarande kvalitetsstandard ut till mottagaren redan nästa arbetsdag. Utskottet har den uppfattningen att det inte finns någon anledning att sänka denna höga kvalitetsnivå på posttjänsterna. Därför föreslår utskottet en ändring i detta syfte i 1 mom.

6 (8) §. Koncession och villkor för den

Av de orsaker som anförs i grundlagsutskottets utlåtande stryks det som sägs om uppenbart i första satsen i 6 (8) § 2 mom. och ändras 2 mom. 2 punkten utifrån grundlagsutskottets förslag.

Utskottet anser att det i alla postföretags koncessioner bör finnas en bestämmelse om en kvalitetsstandard på 95 procent beträffande utdelningen. Statsrådet skall dock kunna bestämma annorlunda om en koncession av särskilt vägan-

de och välmotiverade skäl. Utskottet föreslår att paragrafen kompletteras med ett nytt 3 mom. om detta.

Med hänvisning till grundlagsutskottets utlåtande föreslås 6 (8) 4 mom. dessutom bli uppdelat på två moment.

Vad gäller 5 mom. föreslår utskottet att ordet "distribution" ersätts med "insamling", eftersom 3 mom. föreslås bli kompletterat med en särskild bestämmelse om utdelning och dessutom också gäller 12 § utdelning. Däremot finns det liknande förpliktande bestämmelser i lagen om insamling. Därför menar utskottet att en koncession bör innehålla tillbörliga bestämmelser om insamling inom verksamhetsområdet så att det finns insamlingsställen på rimligt avstånd från konsumenternas bostäder och andra kunders verksamhetsställen och att insamlingen i regel sker varje vardag.

Utskottet understryker att statsrådet i sina koncessionsbeslut bör se till att villkoren inte snedvrider konkurrensen.

7 (9) §. Ansökan om koncession

Av de orsaker som grundlagsutskottet anför i sitt utlåtande föreslås 7 (9) § 1 mom. 6 punkten bli ändrad såtillvida att där nämns kommunikationsministeriet.

Utskottet anser att en ansökan om koncession bör behandlas inom sex månader från att den lämnades in och föreslår ett nytt 3 mom. om detta.

9 (11) §. Överföring av koncession till någon annan

Enligt föreslagna 9 (11) § 3 mom. upphör koncessionen omedelbart att gälla om koncessionsinnehavaren försätts i konkurs. Detta motiveras med att kunderna måste skyddas. Att koncessionen upphör att gälla innebär att postföretagets affärsverksamhet omedelbart läggs ned. Enligt vad utskottet har erfart vore det dock förnuftigt att låta konkursboet fortsätta affärsverksamheten om det är möjligt. Detta är tillrådligt inte bara med tanke på företagets kunder och anställda utan också för att konkursboet skall kunna sälja affärsverksamheten i funktionsdugligt

skick. Mottagaren av överlåtelsen kunde vara ett postföretag som redan har behövlig koncession eller som kan få koncession för den verksamhet som överläts. Av dessa orsaker föreslås 3 mom. bli struket.

Samtidigt föreslås i 34 (33) § bestämmelser om återkallande av koncession om koncessionsinnehavaren lägger ned verksamheten. Koncessionen kan således i förekommande fall återkallas, om boet inte klarar av att sköta verksamheten på tillbörligt vis eller om det inte längre finns ett behov av koncession på grund av att verksamheten överläts eller upphör.

Enligt 1 § 1 mom. 7 punkten i förordningen om anmälningar som skall göras i konkursärenden (959/1994) skall boförvaltaren utan dröjsmål anmäla att en konkurs har inletts till den behöriga näringsmyndigheten, om gäldenären idkar näring som förutsätter tillstånd eller registrering. Kommunikationsministeriet får således omedelbart information om ett postföretags konkurs och kan vid behov vidta åtgärder.

10 (12) §. Hur en koncession förfaller

Enligt förslaget förfaller en koncession om verksamhet i enlighet med koncessionen inte har inletts inom ett år. Utskottet menar att verksamheten enligt koncessionen bör inledas så fort som möjligt sedan koncessionen beviljats och föreslår att tidsfristen förkortas med 3 månader.

12 (5). Utdelning

Enligt 1 mom. skall brevöversändelserna delas ut till småhus till en anordning eller konstruktion som är belägen på ett med hänsyn till de lokala förhållandena rimligt avstånd från den adress som mottagaren angivit. Teleförvaltningscentralen tolkar i sina anvisningar från den 28 oktober 1994 begreppet "på rimligt avstånd" så att det i tätorter kan vara längst 50 meter i en riktning och i glesbygderna vanligen några hundra meter, men längst en kilometer. Enligt utskottets uppfattning är en kilometer en lång sträcka för att avhämta posten speciellt om det är fråga om en äldre eller handikappad. Därför menar utskottet att post till invalider, svaga äldre och andra med begränsade rörelsemöjligheter bör bä-

ras hem utan särskild ersättning. Utskottet förutsätter att bestämmelsen även i övrigt tolkas så att postavhämtningsavståndet inte blir längre än det är nu utan att servicenivån bibehålls på minst nuvarande nivå.

Enligt vad utskottet har erfarit delas posten ut i höghus i brevinkasten på lägenheternas dörrar. Bara i något över en procent av fallen delas posten ut i s.k. fack. Facken är, beroende på byggnadstyp, placerade antingen på en trappavsats, vanligen den lägsta, eller i byggnadens yttervägg eller omedelbara närhet. För det mesta finns det postfack i nyare hus med 2—4 våningar och utan hiss.

Enligt den gällande postlagen skall brevförändelser delas ut i byggnaden i flervåningshus. Regeringen föreslår att de delas ut i byggnaden eller i en anordning eller konstruktion som befinner sig i dess omedelbara närhet. Utskottet anser att det i gamla flervåningshus inte i efterhand bör byggas rader av lådor i bottenvåningen eller på ytterväggen. Det bor gott om svaga äldre och handikappade i höghus och de har svårt att ta sig till bottenvåningen för att hämta sin post. Särskilt besvärligt är det i hus som saknar hiss. Utskottet anser att det inte är motiverat att standarden på postutdelningen försämrats genom att husbolagen tvingas att ordna med postlådor i bottenvåningen på höghus och att det sedan tas ut en särskild avgift av dem som inte kan eller vill ta sig ner för att hämta sin post, utan fortfarande vill få den genom sitt brevinkast.

Det är viktigt att postutdelningen också till höghus bibehåller en hög nivå, menar utskottet, och föreslår en sådan ändring i 1 mom. att brevförändelser i höghus skall delas ut "i byggnaden till varje kund". Med detta avses att posten skall delas ut i brevinkasten i varje lägenhet i ett höghus. Posten kan således inte kräva att lådor placeras ut på höghusets yttervägg eller på gården. Enligt utskottets uppfattning bör posten inte heller kräva att lådor i gamla höghus placeras i bottenvåningen, utan att den skall delas ut i brevinkasten på lägenheternas dörrar om husbolaget så önskar. I de hus där utdelningen i brevinkast redan har avskaffats kan utdelningen i postlådor dock fortsätta utan hinder av bestämmelsen.

Men också i dessa hus bör utdelning i brevinkast ordnas utan särskild ersättning för handikappade, svaga och äldre och andra som till exempel av hälsoskäl har rätt att kräva det.

Enligt 3 mom. skall postpaket delas ut inom rimlig tid och särskilt ankomststadi kan begagnas vid utdelningen. Enligt gällande leveransvillkor inom Posten Ab förvarar posten ett postpaket bara 14 dagar. Om paketet inte avhämtas under denna tid skickas det tillbaka till avsändaren. Utskottet anser att två veckor är en mycket kort frist. Om mottagaren är till exempel på semester hinner posten ofta returnera paketet till avsändaren innan mottagaren får veta att paketet har anlant. Därför menar utskottet att posten bör gå tillbaka till tre veckors förvaringstid när det gäller paket.

För klarhetens skull föreslår utskottet att paragrafen kompletteras med ett 4 mom. som understryker att bestämmelserna gäller alla postföretag.

13 (6) §. Undantag från insamlings- och utdelningstid

I detaljmotiveringen (s. 23) nämns postföretagets skyldighet att sträva efter att frambefordra meddelanden så snabbt som möjligt eller åtminstone omedelbart informera om att meddelande anlant. Motiveringsuttalandet skapar dock ingen verksamhetsförpliktelse för ett postföretag. Därför föreslår utskottet ett tillägg om detta i slutet av 1 mom. Samtidigt föreslår utskottet att anmälningsskyldigheten också skall gälla paket, eftersom innehållet kan fara illa eller för att det för kunden kan vara viktigt att genast få veta att paketet har anlant till exempel på grund av postförsäljningsfrister. Begreppet myndighet bör förstås i vid bemärkelse så att det också omfattar alla andra som enligt 124 § grundlagen har anförtratts offentliga förvaltningsuppgifter.

I 13 (6) § föreslås vidare en hänvisning också till 4 §, för att möjligheten till undantag enligt 13 (6) § också skall kunna tillämpas på samhällsomfattande tjänster.

För tillfället finns det omkring 300 hushåll i skärgården och i ödemarksområden som omfattas av undantaget vad gäller insamlings- och ut-

delningstätheten. Regeringen föreslår att gränsen för det högsta antalet höjs till 500 hushåll. Utskottet finner det inte motiverat att övre gränsen höjs utan föreslår att den hålls kvar vid 300 hushåll för att bibehålla servicenivån.

14 §. Utdelningsplan och utdelningsavtal

Utskottet föreslår en ändring i 1 mom. på grund av den ändrade paragrafordningen. Samtidigt understryker det med hänvisning till sitt uttalande om 12 § att det inte finner det lämpligt att ett postföretag först sänker servicenivån för kunderna i väsentlig grad till exempel genom att kräva att postlådan placeras allt längre från bostaden och därefter tar ut en särskild avgift för att ställa servicen på samma nivå som förut.

15 §. Säkerställande av brevhemlighet och språkliga rättigheter

Av de orsaker som anförs i grundlagsutskottets utlåtande föreslås brevhemligheten i 15 § 1 mom. bli ändrad till skydd för förtroliga meddelanden. Samma ändring föreslås i paragrafrubriken.

Utskottet understryker att ett postföretag skall se till att det kan betjäna sina kunder korrekt på både finska och svenska. Av denna orsak föreslår utskottet att det i 2 mom. skall föreskrivas att ett postföretag skall ge service på finska och svenska enligt vad som föreskrivs i språklagen (148/1922) om myndigheternas skyldighet att ge service på dessa språk. Postföretaget skall i sin tur se till att den samiska befolkningens behov beaktas enligt vad som i lagen om användning av samiska hos myndigheter (516/1991) anges om myndigheternas skyldighet att använda samiska.

16 §. Tystnadsplikt

Av de orsaker som anförs i grundlagsutskottets utlåtande föreslås brevhemligheten bli ändrad till hemligheten för förtroliga meddelanden.

17 §. Rätten att öppna försändelser

Med hänvisning till punkten "Säkerställande av att postförsändelser går fram" i den allmänna motiveringen föreslår utskottet att 2 mom. 3 punkten stryks. Den gäller rätten att öppna paket

som inte har kunnat tillställas mottagaren och inte heller har kunnat returneras till avsändaren. Meningen är att den postsäkringsenhet som föreslås bli inrättad i samband med Teleförvaltningscentralen skall ha rätt att öppna försändelser i dessa fall.

18 §. Utredning av mottagaren

Med hänvisning till punkten "Säkerställande av att postförsändelser går fram" i den allmänna motiveringen föreslår utskottet att bestämmelserna i 1 mom. om obeställbarhet stryks.

Utskottet föreslår att 2 mom. ändras så att det lyfter fram postföretagets skyldighet att omsorgsfullt och med alla till buds stående medel utreda den riktiga mottagaren till en försändelse som sannolikt avsetts som personlig. Meningen är att skyldigheten inte skall vara lika sträng när det gäller till exempel direktreklam med adress eller liknande massförsändelser som inte kan antas ge upphov till rättsförluster om de inte går fram. Om mottagaren trots försök inte går att utreda skall försändelsen returneras till avsändaren. Om ingendera går att utreda skall försändelsen förvaras tills den kan sändas till den postsäkringsenhet som avses i den allmänna motiveringen. Om paketets innehåll har fördärvats får paketet dock förstöras.

Paragrafrubriken föreslås bli ändrad i överensstämmelse med det ändrade innehållet.

19 §. Förstörande och försäljning av obeställbara försändelser

Med hänvisning till punkten "Säkerställande av att postförsändelser går fram" under detaljmotiveringen och 17 och 18 § föreslår utskottet att paragrafen stryks. En bestämmelse som svarar mot 2 mom. 2 punkten föreslås bli intagen i 18 § 2 mom.

19 (20) §. Postföretagets ansvar

Utskottet anser att det för klarhetens skull också bör föreskrivas om grunden för befrielse från ansvar i föreslagna 19 (20) § 1 mom. Postföretaget bör befrias från ansvar, om det kan visa att en skada uppkommit genom en omständighet som postföretaget inte har kunnat undvika och vars

konsekvenser det inte har kunnat förebygga. Utifrån bestämmelsen skall postföretaget befrias från ansvar inte bara om det kan hänvisa till en händelse typ *force majeure* utan också på den grunden att det utifrån en samlad bedömning av händelsen kan anses fullständigt oskäligt att postföretaget borde ha vidtagit åtgärder för att förhindra skadan.

Enligt 2 mom. kan ett postföretag eller någon annan operatör, vars förfarande står under postföretagets ansvar, inte befrias från ansvar eller inskränka sitt ansvar med stöd av den föreslagna lagen, om det orsakat skadan uppsåtligt eller av grov oaktsamhet.

I 3 mom. om när postföretagets ansvar börjar och upphör föreslår utskottet vissa justeringar på grund av att ansvarsbestämmelserna förändras.

Enligt 4 mom. är ansvarsregleringen enligt den föreslagna lagen i princip tvingande till förmån för postföretagets kund. Avtalsvillkor som avviker från ansvarsbestämmelserna i lagen kan dock tas in i avtal som postföretaget ingår med andra näringsidkare, förutsatt att avvikelserna från de tvingande bestämmelserna är skäligen med hänsyn till avtalsparternas ställning, försändelsen exceptionella natur eller andra särskilda omständigheter. Enligt allmänna avtalsrättsliga principer binder ett sådant avtalsvillkor parterna, men i princip till exempel inte postmottagaren.

I fråga om transporträttsliga ersättningsarrangemang gäller den allmänna principen att befraktaren kan åberopa de ansvarsbegränsningar som gäller hans transportform oberoende av grunden för ersättningsanspråket. Utskottet anser att denna princip för konsekvensens skull också bör tillämpas på ett postföretags ansvar, när det är fråga om befordran av en postförsändelse. Enligt föreslagna 5 mom. skall också postföretaget kunna åberopa bestämmelserna om ansvarsbegränsning och befrielse från ansvar, såsom *force majeure* eller preskription av ersättningsanspråk, om det hade varit möjligt att yrka på ersättning med stöd av lagen, trots att avsändarens eller mottagarens ersättningsanspråk grundar sig till exempel på avtal eller skadeståndslagen.

20 §. Ansvarsbegränsning (ny)

Utskottet föreslår att det bestäms särskilt om begränsning av postföretagets ansvar i en ny 20 §. När det gäller postpaket skall postföretagets ansvar uppgå till högst 25 euro per kilo, vilket svarar mot ett järnvägsföretags högsta skadeståndsansvar vid järnvägstransport. Också övriga högsta ersättningsbelopp föreslås bli angivna i euro.

I 3 mom. föreslås för klarhetens skull en bestämmelse som svarar mot 6 kap. 1 § skadeståndslagen om hur den skadelidandes medverkan inverkar på postföretagets skadeståndsansvar. På grund av sakens betydelse i praktiken behövs en uttrycklig bestämmelse om medverkan, eftersom den allmänna hänvisningen till skadeståndslagen föreslås bli struken. Det oaktat kunde även andra allmänna skadeståndsrättsliga principer i skadeståndslagen, som fördelning av skadeståndsansvaret mellan flera skadevällare, tillämpas också på skadeståndsansvar för befordran av en postförsändelse.

21 §. Anmärkning och preskription (ny)

I 21 § föreslås ingå bestämmelser om anmärkning mot postföretaget och preskription av rätten till ersättning. Bestämmelsen svarar i tillämpliga delar mot det som gäller väg- och järnvägstransporter. Det som talar för kravet på anmärkning och korta preskriptionstider är posttransporternas masskaraktär. Det ligger i både postföretagets och den skadelidandes intresse att postföretaget så snart som möjligt underrättas om uppkommen skada och kan börja utreda sitt eventuella ansvar för transporten.

En anmärkning om att försändelsen skadats skall enligt 1 mom. vid vite av förlust av talerätten göras inom en skälig tid efter det att mottagaren har upptäckt skadan eller borde ha upptäckt den. Om den som får posten inte är konsumenten och försändelsen överlämnas till honom eller henne eller någonderas representant personligen, skall anmärkning om därvid observerbar skada dock göras omedelbart. Om försändelsen försenas eller försvinner behöver anmärkning inte göras, eftersom de kan antas komma till postföretagets kännedom även utan särskild anmärkning senast när mottagaren hör sig för om

försändelsen. Det är inte ändamålsenligt att bestämma en entydigt tidsfrist för anmärkning i stil med den som tillämpas inom väg- och järnvägs-transport, eftersom det i normala fall inte går att ange noggrant när fristen börjar. En stor del av postförsändelserna levereras till mottagarens anordning för överlämnande i stället för att de skulle lämnas över till mottagaren eller dennes representant.

Enligt 2 mom. är rätten till ersättning förverkad, om anspråk inte framställs skriftligt till postföretaget inom en frist på ett år. Tidsfristen föreslås vara 3 år, om skadan har orsakats uppsåtligt eller av grov oaktsamhet. Preskriptionstiderna svarar mot preskriptionstiderna i lagen om järnvägstransporter. När det gäller ersättningsanspråk som bygger på att försändelsen skadats eller försenats räknas preskriptionen från det att försändelsen enligt avtalat leveranssätt antingen har överlämnats i mottagarens anordning eller konstruktion för överlämnande eller lämnats till mottagaren eller dennes representant eller sedan behövlig kvittens givit på överlåtelsen. Om ersättning yrkas på grund av att försändelsen försvunnit, räknas preskriptionen från det att postföretaget underrättat mottagaren om att försändelsen försvunnit. Om postföretaget vädjar till att anspråket har preskriberats skall det i förekommande fall vara skyldigt att bevisa när mottagaren har underrättats om att försändelsen har försvunnit.

22 (21) §. Placering av postlådor

Enligt 2 mom. är ägaren till en tomt, annan fastighet eller byggnad skyldig att tillåta att anordningar eller mindre konstruktioner som behövs för uppsamlingen och utdelningen fästs på en vägg, en port eller vid ett staket. Enligt momentets andra mening kan mottagaren av post påföras skyldigheten endast om den är rimlig även med hänsyn till denne. Meningen bör ha varit att detta rimlighetskrav gäller den förpliktade, alltså fastighetens eller byggnadens ägare och inte mottagaren av post, och därför föreslås paragrafen bli ändrad på denna punkt.

24 (23) §. Leveransvillkor

Enligt 1 mom. skall leveransvillkoren publiceras skriftligt. I 3 mom. föreskrivs att ett särskilt anbud eller avtal om leverans skall vara skriftligt. Enligt ett EG-direktiv från den 8 juni 2000 om elektronisk handel skall avtal behörigen kunna ingås också elektroniskt. Utskottet föreslår därför att 3 mom. ses över så att det inte finns något hinder för elektroniska anbud eller avtal och att leveransvillkoren också kan presenteras i elektronisk form.

Med hänsyn till konsekvensen föreslås ordet "konsumenten" i 2 mom. 4 punkten bli ersatt med ordet "kunden".

Utskottet understryker att postföretagen aktivt bör gå ut med information till kunderna om olika typer av brev- och paketförsändelser och leveransvillkoren. Åskådlig och lättläst information om dem bör finnas lätt tillgänglig inte bara på alla postexpeditionsställen utan också per telefon och Internet.

26 (25) §. Prissättning

Enligt utredning som utskottet fått bör prissättningsprinciperna i 1 mom. bara gälla den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänst i dominerande marknadsställning. Därför föreslår utskottet en ändring i detta syfte i början av 1 mom. Vidare föreslår utskottet att 1 mom. delas upp i två moment för att göra bestämmelsen tydligare.

Enligt vad utskottet har erfarit avses 3 och 4 mom. gälla alla postföretag och inte bara den som tillhandahåller samhällsomfattande service.

28 (27) §. Samarbetsplikt

Utskottet har den uppfattningen att samarbetsplikten i föreslagna 28 (27) § inte innebär att en regional koncessionsinnehavare kan utnyttja förpliktelsen för att utvidga sin verksamhet till hela landet. Detta skulle stå i strid med paragrafens syfte och andan i hela lagförslaget. I koncessionsvillkoren för ett postföretag med regional verksamhet anges bland annat det område inom vilket företaget får utöva sin verksamhet. Enligt vad utskottet har erfarit har 28 (27) § 1 mom. formulerats med tanke på deras intresse

som utnyttjar posttjänster och bara för exceptionella situationer. För att understryka bestämmelsens exceptionella karaktär föreslår utskottet därför att den preciseras ytterligare och kompletteras med uttrycket "av misstag". Utskottet poängterar att ett postföretag inte får bedriva missvisande och därmed snedvridande konkurrens genom att marknadsföra och sälja sina tjänster utanför sitt koncessionsområde. Det är viktigt att Teleförvaltningscentralen övervakar att inget postföretag missbrukar sin skyldighet att tillhandahålla en samhällsomfattande tjänst enligt denna bestämmelse, menar utskottet.

Enligt 3 mom. kan postföretagen komma överens om bland annat prissättningsprinciperna. Utskottet framhåller att om ett postföretag utifrån denna bestämmelse måste dela ut post som lämnats till ett annat företag för befordran, kan ett högre pris fastställas än den transportavgift som annars tas ut hos konsumenter eller andra kunder.

29 (28) §. Övriga skyldigheter

Med hänvisning till vad som sägs i den allmänna motiveringen om bemyndigande att utfärda förordning föreslår utskottet att bemyndigandet att utfärda närmare bestämmelser i saken genom förordning stryks också i denna paragraf.

34 (33) §. Återkallande av koncession

Med hänvisning till motiveringen till 9 § föreslås 2 mom. bli ändrat såtillvida att statsrådet kan återkalla en koncession, om innehavaren lägger ned verksamheten till exempel på grund av konkurs.

37 (26) §. Avgörande av meningsskiljaktigheter

Enligt propositionen kan den som är missnöjd med ett postföretags utdelningsplan som gjorts upp med stöd av postföretagets leveransvillkor och som avses i 14 §, med en ändring av leveransvillkoren eller med postutdelning föra ärendet till Teleförvaltningscentralen för avgörande.

Enligt motiveringen skiljer sig paragrafen inte från gällande bestämmelse. I paragrafen har dock strukits gällande paragrafs 2 mom. om att

tvister som gäller avtal om tilläggstjänster avgörs vid allmän underrätt. Motiveringen ger den uppfattningen att Teleförvaltningscentralen genom ett förvaltningsbeslut kunde avgöra också sådana tvister som faller inom en allmän underrätts befogenhet. Meningen kan knappast ha varit att ge Teleförvaltningscentralen en så omfattande befogenhet att avgöra tvister. I praktiken skulle det ge upphov till ett stort problem: ett och samma tvistemål kan komma upp till slutligt avgörande både i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen.

Det grundläggande problemet med den föreslagna paragrafen är att det inte framgår vare sig av lagtexten eller motiveringen vilket slag av meningsskiljaktigheter Teleförvaltningscentralen kan avgöra och vilka som hör till en allmän domstol eller alternativt till konsumentklagonämnden. Det kan också ifrågasättas om Teleförvaltningscentralen är den rätta instansen att avgöra tvister som gäller leveransvillkor eller ändringar i dem, med hänsyn till att villkoren och ändringarna har godkänts av centralen.

På dessa grunder föreslår utskottet att paragrafen omformuleras så att möjligheten att lämna in en ändring av leveransvillkoren till Teleförvaltningsstyrelsen för avgörande stryks. För klarhetens skull föreslås dessutom ett 2 mom., som uttryckligen anger att det inte faller inom Teleförvaltningscentralens behörighet att avgöra avtalsrättsliga tvister. Också paragrafrubriken föreslås bli ändrad i överensstämmelse med det förändrade innehållet.

40 (39) §. Adressregister

Enligt 40 (39) § 3 mom. får uppgifter i adressregistret användas bara för att frambefordra försändelser och för att kontrollera och korrigera de adresser som innehas av de avsändare som ingått avtal om adresstjänster. Momentet reglerar ett postföretags verksamhet och därmed är det klart att bara postföretaget får använda uppgifterna i adressregistret för ovannämnda två ändamål. Enligt vad utskottet har erfarit är det nödvändigt att använda uppgifterna i adressregistret för dessa ändamål för att garantera att posten löper utan hinder, dvs. att försändelserna når fram.

Det måste föreskrivas om skydd för personuppgifter genom lag och därför föreslår utskottet att 3 mom. preciseras så att bara namn- och adressuppgifter får överlätas vidare ur adressregistret. Postföretagets rätt att överlåta adressuppgifter begränsar sig enbart till kontroll och korrigering av de postmottagares adressuppgifter som finns i avsändarnas adressregister. Med andra ord får nya, ur befolkningsdatasystemet hämtade adressuppgifter om personer som postavsändaren inte tidigare haft tillgång till inte lämnas ut till postavsändaren. Postföretaget får inte heller sälja adresser för direkt marknadsföring eller något annat ändamål som inte har med postverksamhet att göra. Utskottet understryker att alla de personuppgifter som det är tillåtet att föra in i adressregistret uttömmande finns uppräknade i 2 mom.

42 §. Närmare bestämmelser

Med hänvisning till vad som anförts i den allmänna motiveringen om bemyndigandet att utfärda förordningar föreslår utskottet att paragrafen stryks.

44 §. Övergångsbestämmelse

Föreslagna 44 § 4 mom. som ger registerföraren en frist på tio år att ställa registret i det skick som lagen förutsätter är mycket allmänt utformat jämfört med motsvarande bestämmelser om andra personregister. Utskottet finner det skäligt att registerföraren i övergångsbestämmelsen ges

en tidsfrist på två år att ställa sitt adressregister också beträffande den tid uppgifterna skall förvaras i det skick som lagen om posttjänster förutsätter. Utskottet föreslår en bestämmelse om detta i 4 mom.

Utskottet föreslår en språklig korrigering i 5 mom. Korrigeringen påverkar inte den svenska texten.

Vidare föreslår utskottet att en övergångsbestämmelse om postföretagets ansvar tas in som ett nytt 6 mom.

Motionerna

Utskottet har behandlat ärendet utifrån regeringens proposition och föreslår därför att lagmotion LM 87/2000 rd och åtgärdsmotionerna AM 65/2000 rd och AM 121/2000 rd förkastas.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår trafikutskottet vördsamt

att lagförslaget godkänns utan ändringar (Utskottets ändringsförslag),

att lagmotion LM 87/2000 rd förkastas,

att åtgärdsmotionerna AM 65/2000 rd och AM 121/2000 rd förkastas och

att två uttalanden godkänns (Utskottets förslag till uttalanden).

*Utskottets ändringsförslag***Lag om posttjänster**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.**Allmänna bestämmelser**

1 §
(Som i RP)

2 §*Lagens tillämpningsområde*

(1 mom. som i RP)
(2 mom. *utesl.*)
(2 mom. som 3 mom. i RP)

3 §*Definitioner*

I denna lag avses med
(1—5 punkten som i RP)

6) *postföretag* en koncessionsinnehavare enligt 6 §,

7) *den som tillhandahåller samhällsomfattande posttjänst* en koncessionsinnehavare som avses i 6 § och som i koncessionen ålagts skyldighet att tillhandahålla samhällsomfattande posttjänst,

(8 och 9 punkten som i RP)

2 kap.**Samhällsomfattande posttjänst****4 §***Den samhällsomfattande posttjänstens innehåll*

I hela landet skall det finnas tillgång till samhällsomfattande posttjänst som omfattar

(1 punkten som i RP)

2) tjänster som gäller transport och förmedling av till landet ankommande försändelser som väger högst *tre*ttio kilo, samt

(3 punkten som i RP)

Den som tillhandahåller samhällsomfattande posttjänst skall i varje kommun upprätthålla åtminstone ett verksamhetsställe som tillhandahåller samhällsomfattande posttjänst. Ett postföretag skall då det ordnar tillgången på posttjänster beakta kommunens invånarantal, areal, de behov av att uträtta ärenden som förekommer i kommunen och andra lokala omständigheter *samt också utvecklingen av olika nya former av posttjänst.*

(3 och 4 mom. som i RP)

5 (7) §*Kvalitetsnormer för de samhällsomfattande posttjänsterna*

Inhemska brev försändelser som hör till den samhällsomfattande posttjänsten och som har lämnats in för att förmedlas av ett postföretag och delas ut följande arbetsdag och för vilka det har betalats gällande avgift skall delas ut så att minst 95 procent av försändelserna är framme följande arbetsdag (*utesl.*).

(2 mom. som i RP)

3 kap.

Utövande av postverksamhet

6 (8) §

Koncession och villkor för den

(1 mom. som i RP)

Koncession skall beviljas, om (*utesl.*)

(1 punkten som i RP)

2) *det inte finns motiverad anledning att misstänka sökandens förmåga att iaktta de bestämmelser och föreskrifter som gäller postverksamhet,*

(3 och 4 punkten som i RP)

Koncessionen skall innehålla sådana bestämmelser om utdelning i vilka 5 § iakttas, om inte statsrådet av särskilt vägande och motiverad anledning bestämmer annorlunda då det fattar beslut om koncessionen. (Nytt)

För att garantera att det finns en samhällsomfattande posttjänst som täcker hela landet skall statsrådet i koncessionen ålägga en förpliktelse om samhällsomfattande posttjänst för ett sådant postföretag som med stöd av de ekonomiska resurserna, tidigare verksamhet eller annan motsvarande omständighet kan anses ha förutsättningar att svara för tillhandahållandet av samhällsomfattande posttjänst. Om det är nödvändigt med tanke på tryggheten av den samhällsomfattande posttjänsten och det inte är oskäligt med hänsyn till postföretaget, kan skyldigheten att tillhandahålla samhällsomfattande posttjänster åläggas ett postföretag även för ett annat område eller för posttjänster som hör till andra samhällsomfattande posttjänster än sådana för vilka företaget har sökt koncession. (*Utesl.*)

Därtill kan i koncessionen utfärdas bestämmelser om postföretagets verksamhetsområde, brev försändelseslag, *insamling*, prissättning samt andra bestämmelser som anses vara nödvändiga för att säkerställa tjänsternas kvalitet, tillgänglighet och effektivitet. Villkoren för koncessionen kan ändras med koncessionsinnehavarens medgivande och även annars, då sär-

skilda skäl till detta föreligger med hänsyn till lagens syfte, såsom för att trygga tillhandahållandet av de samhällsomfattande posttjänsterna. (*Nytt 5 mom.*)

7 (9) §

Ansökan om koncession

Av ansökan om koncession för postverksamhet, vilken riktas till statsrådet, skall framgå

(1—4 punkten som i RP)

5) en utredning om hur de förutsättningar som anges i 6 § 2 mom. blir uppfyllda, samt

6) andra utredningar som *kommunikationsministeriet* förutsätter.

(2 mom. som i RP)

Ansökan skall behandlas inom sex månader. (Nytt)

8 (10) §

(Som i RP)

9 (11) §

Överföring av koncession till någon annan

(1 mom. som i RP)

Som en överföring av koncessionen, vilken är en förutsättning för återkallande, betraktas inte överföring av koncessionen inom en koncern mellan moderbolaget och ett dotterbolag som till fullo ägs av moderbolaget. En sådan överföring skall *omedelbart* anmälas till *kommunikationsministeriet*.

(3 mom. som i RP)

10 (12) §

Hur en koncession förfaller

En koncession som beviljats för postverksamhet upphör att gälla, om regelbunden verksamhet i enlighet med koncessionen inte har inletts inom *nio månader*, räknat från koncessionens första giltighetsdag.

4 kap.

Postföretagets allmänna skyldigheter

11 (13) §
(Som i RP)

12 (5) §

Utdelning

Brevförsändelserna skall delas ut till småhus till en anordning eller konstruktion som är belägen på ett med hänsyn till de lokala förhållandena rimligt avstånd från den adress som mottagaren angivit. I höghus skall brevörsändelserna delas ut i byggnaden *till de enskilda kunderna*.

(2 och 3 mom. som i RP)

Kraven i denna paragraf gäller alla postföretag. (Nytt)

13 (6) §

Undantag från insamlings- och utdelningstäthet

I fråga om posttjänster till hushåll som finns i svårtillgängliga skärgårds- eller ödemarksområden och som inte är belägna invid vägar som kan trafikeras året om, inklusive vägar som trafikeras med landsvägsfärjor och förbindelsebåtar som går minst fem dagar i veckan, har postföretaget rätt att avvika från den insamlings- och utdelningstäthet som föreskrivs i 4 § och från den utdelningstäthet som föreskrivs i 12 §. Insamling och utdelning till dessa hushåll skall dock ske åtminstone en gång i veckan. *Postföretaget skall utan dröjsmål underrätta mottagaren om postpaket samt försändelser från en myndighet, dock senast den tredje dagen från försändelsens ankomst, om mottagaren kan nås per telefon, elektronisk post eller på något annat sätt.*

Postföretaget skall varje år tillställa Teleförvaltningscentralen en rapport om antalet hushåll som nämns i 1 mom. Begränsningen kan i hela landet omfatta högst 300 hushåll. Teleförvaltningscentralen skall vid behov avgöra vilka hushåll som omfattas av det undantag som gjorts från insamlings- och utdelningstätheten.

14 §

Utdelningsplan och utdelningsavtal

Postföretaget skall utarbeta en plan om hur utdelningen i detalj skall ordnas. Mottagaren kan mot rimlig avgift ingå avtal med postföretaget om arrangemang som avviker från bestämmelserna i 12 §.

(2 och 3 mom. som i RP)

15 §

Säkerställande av hemligheten i fråga om förtroliga meddelanden och av språkliga rättigheter

Postföretaget eller sådant företag som med stöd av avtal som ingåtts med postföretag tillhandahåller ett postföretags tjänster för kunder skall trygga hemligheten i fråga om förtroliga meddelanden.

Postföretaget eller sådant företag som med stöd av avtal som ingåtts med postföretag tillhandahåller ett postföretags tjänster för kunder skall i sin verksamhet *ge service på finska och svenska med iakttagande av vad som i språklagen (148/1922) föreskrivs om myndigheters skyldighet att ge service på dessa språk*. Postföretaget skall även (utesl.) sörja för att den (utesl.) samiskspråkiga befolkningens behov tillgodoses (utesl.) i postföretagets verksamhet *med iakttagande av vad som i lagen om användning av samiska hos myndigheter (516/1991) föreskrivs om myndigheternas skyldighet att använda samiska*.

16 §

Tystnadsplikt

Den som är anställd hos en postföretag eller som med stöd av avtal som ingåtts med ett postföretag tillhandahåller ett postföretags tjänster för kunder får inte röja vad han eller hon i sitt arbete har fått veta om en kund eller dennes angelägenheter, om röjandet av upplysningarna skulle göra intrång i hemligheten i fråga om förtroliga meddelanden eller skada ett affärs- eller kundförhållande.

17 §

Rätten att öppna försändelser

(1 mom. som i RP)

Ett postpaket får öppnas, om

1) försändelsen är skadad och det är nödvändigt att öppna den för att skydda innehållet eller konstatera dess skick, *eller*

2) det är skäl att misstänka att försändelsen kan medföra risk för hälsan eller annan egen-
dom (*utesl.*).

(3 punkten *utesl.*)

(3 mom. som i RP)

18 §

Utredning av mottagaren

(1 mom. *utesl.*)

Postföretaget skall försöka reda ut vem som är den rätta mottagaren av en (*utesl.*) försändelse, som sannolikt är avsedd att vara personlig. Om det trots försök inte går att få reda på mottagaren, skall (*utesl.*) försändelsen returneras till avsändaren. Om det inte går att få reda på någondera, skall postföretaget förvara försändelsen (*utesl.*). Ett postpaket vars innehåll har förskämts, får dock förstöras.

En försändelse som mottagaren inte har velat ta emot returneras till avsändaren.

19 §

(*Utesl.*)

19 (20) §

Postföretagets ansvar

Postföretaget ansvarar för en skada som avsändaren eller mottagaren orsakas av att en försändelse försenas, försvinner eller skadas. Postföretaget fritas dock från ansvar, om det kan visa att skadan orsakats av en omständighet som företaget inte har kunnat undvika och vars konsekvenser det inte har kunnat förhindra.

Om postföretaget eller någon, vars förfarande postföretaget bär ansvar för, har orsakat skadan uppsåtligt eller av grov oaktsamhet, kan

det inte åberopa bestämmelserna i 1 mom. eller i 20 § om befrielse från ansvar eller begränsning av ansvaret.

Postföretagets ansvar (*utesl.*) börjar då avsändaren lämnat försändelsen till insamlingsstället eller på annat sätt till postföretaget för befordran. Ansvaret upphör, när försändelsen enligt överenskommet leveranssätt antingen har lämnats i mottagarens anordning eller konstruktion för postutdelning eller överlämnats till mottagaren eller dennes företrädare eller sedan behövlig kvittering över mottagen försändelse har erhållits. Postföretaget har rätt att på överlåtelse-dokumentet för en postanvisning och rekommenderad eller assurerad brevårsändelse anteckna mottagarens personbeteckning och den handling där personbeteckningen har kontrollerats.

Ett avtalsvillkor som till nackdel för avsändaren eller mottagaren avviker från ansvarsbestämmelserna i denna lag är ogiltigt. Avvikelse från bestämmelserna får dock göras genom avtal med någon annan än en konsument som avses i 1 kap. 4 § konsumentskyddslagen (38/1978), om avvikelsen är skälig med hänsyn till avtalsparternas ställning, försändelsens exceptionella karaktär eller andra särskilda omständigheter. (Nytt)

Postföretaget och den, vars förfarande postföretaget bär ansvar för, har rätt att åberopa bestämmelserna om begränsning av ansvaret och befrielse från ansvar i denna lag även när ersättningsyrkandet inte grundar sig på denna lag, om ersättning kunde ha yrkats med stöd av denna lag. (Nytt)

Bestämmelserna i denna lag om ett postföretags ersättningsansvar tillämpas inte till den del något annat följer av en internationell konvention som är förpliktande för Finland. (Nytt)

20 § (Ny)

Begränsning av ansvaret

Till den som lidit skada av att en försändelse försenats skall i ersättning betalas skadans belopp, dock högst

1) 50 euro för en vanlig brevårsändelse,

2) 85 euro för en rekommenderad eller med mottagningsbevis försedd brev försändelse,

3) 150 euro för andra brev försändelser eller postpaket.

Till den som lidit skada av att en försändelse skadats eller försvunnit skall i ersättning betalas skadans belopp, dock högst

1) 50 euro för en vanlig brev försändelse,

2) det avtalade assuransvärdet för en assure-rad försändelse,

3) 340 euro för andra brev försändelser,

4) 25 euro per kilo för postpaket.

Skadeståndet enligt denna lag kan jämkas enligt vad som anses skäligt, om den skadelidande har medverkat till skadan eller om en annan omständighet som inte ingick i den skadevållande handlingen också har bidragit till skadans uppkomst.

De högsta skadeståndsbeloppen enligt 1 och 2 mom. kan justeras genom förordning av statsrådet i motsvarighet till förändringen i penningvärdet.

21 § (Ny)

Anmärkning och preskription

Vid äventyr att talerätten går förlorad skall anmärkning om att en försändelse skadats framställas till postföretaget inom en skälig tid efter att mottagaren har upptäckt skadan eller borde ha upptäckt den. Anmärkning om en synlig skada skall dock framställas i samband med att försändelsen tas emot, om denna överlämnas personligen till mottagaren eller dennes företrädare, som inte är konsumenten.

Rätten till ersättning är förverkad, om yrkandet inte framställs skriftligen till postföretaget inom ett år eller, om skadan har orsakats uppsåtligt eller av grov oaktsamhet, inom tre år

1) från det att postföretagets ansvar enligt 19 § 3 mom. har upphört, om rätten grundar sig på att försändelsen har skadats eller försenats, eller

2) från det att postföretaget har underrättat mottagaren om att försändelsen har försvunnit,

om rätten grundar sig på att försändelsen försvunnit.

22 (21) §

Placering av postlådor

(1 mom. som i RP)

Ägaren till tomt, annan fastighet eller byggnad är skyldig att tillåta att anordningar eller mindre konstruktioner som behövs för uppsamlingen och utdelningen fästs på en vägg, en port eller vid ett staket under de förutsättningar som stadgas i 1 mom. Skyldigheten kan dock påföras endast om den är rimlig (utesl.) med hänsyn till ägaren.

(3 mom. som i RP)

23 (22) §

(Som i RP)

24 (23) §

Leveransvillkor

(1 mom. som i RP)

Av leveransvillkoren skall framgå

(1—3 punkten som i RP)

4) möjligheten för postföretagets kunder att lämna sådana fall där kunden och den som tillhandahåller samhällsomfattande posttjänst inte enats, till behörig myndighet för behandling,

(5—7 punkten som i RP)

En prislista över de avgifter som hänför sig till posttjänsterna skall utan ersättning finnas tillgänglig för kunderna, och av prislistan skall alla omständigheter som hänför sig till prissättningen framgå klart. Om ett särskilt anbud eller avtal om leverans av posttjänster lämnas eller ingås, skall (utesl.) det vara skriftligt eller elektroniskt så att innehållet inte ensidigt kan ändras och att det finns tillgängligt för båda parterna.

(4 mom. som i RP)

25 (24) §

(Som i RP)

26 (25) §

Prissättning

De avgifter som *tillhandahållaren av samhällsomfattande posttjänster* uppbär skall vara rimliga, rättvisa samt sådana att tjänsterna är tillgängliga för alla användare. Prissättningen skall vara öppen och ickediskriminerande. (*Utesl.*)

Tillhandahållaren av samhällsomfattande posttjänster skall prissätta vanlig brev försändelse inom landet, vilken skall utdelas följande arbetsdag, enhetligt i hela landet. Skyldigheten gäller allmänt ibrukvarande betalningssätt för enstaka brev. Begagnandet av en enhetlig prissättning hindrar inte *tillhandahållaren av samhällsomfattande posttjänster* från att ingå enskilda prisavtal med kunderna. (*Nytt 2 mom.*)

(3 och 4 mom. som 2 och 3 mom. i RP)

27 (26) §

(Som i RP)

28 (27) §

Samarbetsplikt

Ett postföretag är skyldigt att se till att en brev försändelse som *av misstag* inlämnats till det för förmedling vidarebefordras för att förmedlas av ett annat postföretag, om adressplatsen för brev försändelsens mottagare inte är belägen inom det förstnämnda postföretagets koncessionsområde.

(2 mom. som i RP)

Avtalsvillkoren mellan postföretagen skall vara rättvisa och rimliga. Avtalet skall innehålla överlåtelsevillkoren och grunderna för prissättningen. I avtalet skall de kvalitetskrav som stadgats i denna lag iakttas. Postföretaget skall tillstålla Teleförvaltningscentralen avtalet och denne anses ha godkänt avtalet, om denne inte annat meddelat inom en månad efter att avtalet tillställts denne. Om Teleförvaltningscentralen anser att avtalet inte uppfyller de krav som ställs i *detta moment* eller på något annat ställe i lagen, kan Teleförvaltningscentralen fastställa en rim-

lig tidsfrist inom vilken postföretaget skall ändra avtalet.

29 (28) §

Övriga skyldigheter

Postföretaget skall i sin verksamhet bereda sig på att sköta postförmedlingen under undantagsförhållanden. Det skall genom beredskapsplaner och förberedelser för verksamhet under undantagsförhållanden samt genom andra åtgärder säkerställa att dess uppgifter kan skötas så störningsfritt som möjligt också vid undantagsförhållanden. (*Utesl.*) Dessutom kan *kommunikationsministeriet* meddela anvisningar om förberedelser för undantagsförhållanden.

(2 och 3 mom. som i RP)

5 kap.

Styrning och tillsyn över postverksamhet

30 (29) §

Allmän styrning, utveckling och tillsyn

Den allmänna styrningen och utvecklingen av postverksamhet ankommer på *kommunikationsministeriet*.

Teleförvaltningscentralen skall utöva tillsyn över att denna lag och de bestämmelser och föreskrifter som har utfärdats med stöd av den iakttas. Teleförvaltningscentralen skall varje år publicera en rapport över hur de kvalitetsnormer som anges i 5 § iakttas.

31 (30) §

Tillsynsavgifter

De avgifter som skall uppbäras av postföretagen för den tillsyn Teleförvaltningscentralen utövar och som avpassas enligt omsättningen av den verksamhet som avses i denna lag fastställs av *kommunikationsministeriet* enligt lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992). Storleken på avgifterna skall bestämmas så att

de täcker kostnaderna för myndighetsverksamheten.

32 (31) §

Rätt till upplysningar

Kommunikationsministeriet och Teleförvaltningscentralen har utan hinder av vad som någon annanstans bestäms om sekretess rätt att för skötseln av de uppgifter som avses i denna lag få behövliga uppgifter om postföretagens ekonomi och deras verksamhet som lyder under denna lag.

6 kap.

Tvångsmedel, påföljder och ändringssökande

33 (32) § (Som i RP)

34 (33) §

Återkallande av koncession

Om en koncessionsinnehavare som avses i 6 § inte iakttar denna lag eller stadganden eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den och inte trots uppmaning inom skälig tid rättar sitt förfarande, kan statsrådet helt eller delvis återkalla koncessionen, då brott mot lag, stadganden eller bestämmelser på ett väsentligt sätt påverkar skötseln av postverksamheten och koncessionsinnehavaren inte trots uppmaning inom skälig tid rättar sitt förfarande.

Statsrådet kan återkalla koncessionen även i det fall att koncessionsinnehavaren lägger ned verksamheten. Om återkallande av koncessionen på grund av överföring av den till någon annan föreskrivs i 9 §.

35 (34) §

Olovlig postverksamhet

Den som utövar postverksamhet utan koncession som nämns i 6 § skall, om inte strängare

straff för gärningen bestäms på något annat ställe i lag, för *utövande av olovlig postverksamhet* dömas till böter.

(2 mom. som i RP)

36 (35) § (Som i RP)

37 (36) §

Avgörande av meningsskiljaktigheter (utesl.)

Den som är missnöjd med ett postföretags utdelningsplan som gjorts upp med stöd av (*utesl.*) 14 §, (*utesl.*) eller med postutdelning kan föra ärendet till Teleförvaltningscentralen för avgörande. Begäran om ett avgörande skall lämnas in till Teleförvaltningscentralen inom sextio dagar efter att kännedom om omständigheten i fråga erhållits. Den som önskar få ett avgörande av Teleförvaltningscentralen i en omständighet som gäller honom eller henne själv skall ges information om hur begäran om avgörande görs.

Teleförvaltningscentralens beslutanderätt omfattar dock inte frågor som gäller avtalsrelationerna mellan postföretaget och kunden eller ersättningsansvaret. (Nytt)

38 (37) §

Ändringssökande

Ändring i beslut av statsrådet, *kommunikationsministeriet*, Teleförvaltningscentralen och kommunens byggnadstillsynsmyndighet får sökas genom att anföras besvär såsom det stadgas i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Statsrådet, *kommunikationsministeriet* och Teleförvaltningscentralen kan i sitt beslut bestämma att beslutet skall följas innan det har vunnit laga kraft. Besvärsmyndigheten kan dock förbjuda verkställighet av beslutet tills saken är avgjord.

7 kap.

Särskilda bestämmelser

39 (38) §

Handräckning

Kommunikationsministeriet och Teleförvaltningscentralen har rätt att få handräckning av polisen, tullmyndigheterna och gränsbevakningsväsendet vid verkställandet av denna lag och de bestämmelser och föreskrifter som utfärdas med stöd av den.

40 (39) §

Adressregister

(1 och 2 mom. som i RP)

Uppgifterna i adressregistret används för att frambefordra försändelserna samt för att kontrollera och korrigera de adresser som innehas av de avsändare som ingått avtal om adresstjänster. *Namn- och adressuppgifterna i adressregistret kan överlåtas vidare för att uppfylla adressregistrets ändamål.* Personbeteckning eller annan motsvarande identifieringskod i adressregistret får dock inte överlåtas vidare. En registrerad kan dock förbjuda att hans eller hennes personuppgifter utnyttjas för kontroll- och korrigeringstjänster.

(4 mom. som i RP)

41 (40) §

Åtgärder med anledning av att postverksamhet upphör

(1 och 2 mom. som i RP)

Nås inte överenskommelse om att anläggningstillgångar som behövs för skötseln av postverksamheten skall överföras till en annan utövare av postverksamhet, kan statsrådet besluta om överföring mot ersättning. I fråga om grunderna för och bestämmandet av ersättningen skall iakttas vad som i lagen om inlösen av fast

egendom och särskilda rättigheter (603/1977) bestäms om inlösning ersättning.

42 (41) §

Frimärksutgivning och användning av andra portomärken

Statsrådet kan på ansökan bevilja ett postföretag rätt att utge internationellt godkända frimärken. *Kommunikationsministeriet* kan på ansökan bevilja postföretag rätt att utge i Finland godkända frimärken. Rätten att utge frimärken gäller för högst den tid då koncessionen är i kraft.

(2 mom. som i RP)

42 §
(*Utesl.*)

8 kap.

Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser43 §
(Som i RP)

44 §

Övergångsbestämmelse

(1 och 2 mom. som i RP)

Vad som bestäms i 40 § 3 mom. i denna lag tillämpas även på de uppgifter som finns i postföretagets register när lagen träder i kraft.

Registerföraren skall anpassa sitt adressregister till denna lag inom två år efter lagens ikraftträdande.

Ett postföretag som när denna lag träder i kraft har (*utesl.*) rätt att ge ut frimärken får fortsätta att ge ut frimärken under sin koncessionsperiod.

Denna lag tillämpas inte på avtal som har ingåtts innan lagen trädde i kraft. Bestämmelserna om ersättningsansvar i denna lags 19—21 § tillämpas inte om en försändelse har lämnats till

postföretaget för befordran innan denna lag trädde i kraft. (Nytt)

Utskottets förslag till uttalanden

1. *Riksdagen förutsätter att regeringen i brådskande ordning bereder en proposition om inrättande av en postsäkringsenhet vid Teleförvaltningscentralen.*
2. *Riksdagen förutsätter att en redogörelse för konsekvenserna av lagen om posttjänster och erfarenheterna av dess tillämpning lämnas till riksdagen före utgången av 2003.*

Helsingfors den 13 december 2000

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Erkki Pulliainen /gröna

vordf. Annika Lapintie /vänst

medl. Klaus Bremer /sv

Jyri Häkämies /saml

Erkki Kanerva /sd

Saara Karhu /sd

Marjukka Karttunen-Raiskio /saml

Eero Lämsä /cent

Raimo Mähönen /sd

Tero Mölsä /cent

Ismo Seivästö /fkf

Timo Seppälä /saml

Lasse Virén /saml

Raimo Vistbacka /saf

Matti Vähänäkki /sd

Harry Wallin /sd

ers. Esa Lahtela /sd (delvis).

Sekreterare vid behandlingen i utskottet var

utskottsrådet Ritva Bäckström.

RESERVATION 1

Motivering

I utskottsbetänkandets allmänna motivering in-
togs efter omröstning under mellanrubriken
"Garantier för personalens ställning vid Posten
Finland Ab" ett andra stycke med följande lydel-
se: "Enligt utskottets mening är det viktigt att
bolagets vinst används inte bara enligt det som
beslutats tidigare utan också för fortsatta anpass-
ningsåtgärder för att säkerställa personalens sys-
selsättning och ställning inom ramen för det fi-
nanspolitiska ministerutskottets beslut."

När vissa statliga funktioner privatiserats un-
der de senaste åren har många arbetstagare och
tjänsteinnehavare vid inrättningarna varit tvung-
na att leva i osäkerhet under flera år. Detta har
oftast berott på att frågan om att anpassa perso-
nalen till den nya situationen inte ägnats tillräck-
ligt allvarlig uppmärksamhet och att bolaget inte
berett sig ekonomiskt i detta avseende. Av dessa
orsaker föreslog vi vid den andra, dvs. avgöran-
de behandlingen i utskottet att följande ställ-
ningstagande skulle ha tagits in i betänkandet i
stället för ovanstående:

"Enligt utskottets mening är det nödvändigt
att den i föregående stycke nämnda, i finanspoli-

tiska ministerutskottet överenskomna penning-
summa som skall tas från Posten Finland Ab:s
avkastning för anpassning av personalen under
de följande 2—3 åren höjs i förhållande till vad
åtgärderna för att anpassa personalen förutsät-
ter." Vårt ändringsförslag blev omkullröstat.

Förslag

Med stöd av det ovan anförda föreslår vi i fråga
om motiveringen till lagförslaget

*att det sista stycket under mellanrubri-
ken "Garantier för personalens ställ-
ning vid Posten Finland Ab" godkänns
med följande lydelse: "Enligt utskottets
mening är det nödvändigt att den i fi-
nanspolitiska ministerutskottet överens-
komna penningssumma som skall tas
från Posten Finland Ab:s avkastning för
anpassning av personalen höjs under de
följande 2—3 åren i förhållande till vad
åtgärderna för att anpassa personalen
förutsätter."*

Helsingfors den 13 december 2000

Matti Vähänäkki /sd
Raimo Mähönen /sd
Erkki Kanerva /sd

Saara Karhu /sd
Harry Wallin /sd
Annika Lapintie /vänst

RESERVATION 2

Motivering

Trafikutskottet har grundligt behandlat regeringens proposition med förslag till lag om posttjänster (RP 74/2000 rd) och hört ett stort antal sakkunniga. Under utskottsbehandlingen ändrade utskottet till betydande delar regeringens proposition utifrån de hörda sakkunnigas utlåtanden och kompromisser. Det rådde synnerligen stor enighet om ändringarna och tack vare dem har lagförslagets innehåll kunnat förbättras. Utskottets ändringar och det faktum att postverksamheten nu konkurrensutsätts ger garantier för att posttjänster opartiskt står att få på olika håll i landet. Bestämmelserna om koncessionsvillkoren preciserades dessutom, vilket innebär att postföretagen får jämbördiga verksamhetsbetingelser utöver skyldigheten att upprätthålla samhällsomfattande posttjänst, som i detta nu bara gäller Posten Finland Ab.

Utskottsmajoriteten hänvisar i den allmänna motiveringen i samband med garantierna för personalens ställning vid Posten Finland Ab bara helt generellt till finanspolitiska ministerutskottets beslut. Enligt min åsikt borde det i allmänna motiveringen tydligare ha konstaterats att bolagets vinst kan användas för att anpassa personalen under de följande 2—3 åren i större utsträckning än vad som framhålls i ministerutskottets beslut, om åtgärderna för att anpassa personalen förutsätter det.

I motiveringen till lagförslagets 6 § anser utskottsmajoriteten att "insamlingen i regel sker varje vardag". Jag menar att uttrycket "i regel" är

så pass vagt att det borde ha strukits i motiveringen. Genom en sådan ändring hade alla utövare av postverksamhet blivit jämställda. I den föreslagna formen gäller insamlingsförpliktelsen under varje vardag bara företaget med samhällsomfattande posttjänster.

Utskottet tog i 6 § in ett nytt 3 moment om vilka utdelningsbestämmelser som skall finnas i koncessionen. Utskottets majoritet beslutade att följande passus skall ingå i momentet: "om inte statsrådet av särskilt vägande och motiverad anledning bestämmer annorlunda". Denna undantagsbestämmelse ger enligt min uppfattning en möjlighet att avvika från koncessionsvillkoren på ett sätt som försätter utövarna av posttjänst i olika ställning. Jag anser att bisatsen borde strykas i momentet.

I betänkandets motivering poängteras på många punkter att servicenivån bör bibehållas åtminstone oförändrad. Jag kan inte inse varför utskottsmajoriteten ej önskade att frågan accentuerat tas upp som ett tredje förslag till uttalande.

Förslag

Med stöd av det ovan anförda föreslår jag

att lagförslaget i övrigt godkänns enligt utskottets betänkande men att 6 § ändras i enlighet med reservationen (Reservationens ändringsförslag) och

att ett uttalande enligt reservationen godkänns (Reservationens förslag till uttalande).

Reservationens ändringsförslag

6 §

Koncession och villkor för den

(1 och 2 mom. som i TrUB)

Koncessionen kan innehålla sådana bestämmelser om utdelning i vilka 5 § iakttas (*utesl.*).

(4 och 5 mom. som i TrUB).

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att postens servicenivå bibehålls åtminstone oförändrad.

Helsingfors den 13 december 2000

Raimo Vistbacka /saf

GRUNDLAGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 28/2000 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om posttjänster

Till trafikutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 12 juni 2000 regeringens proposition med förslag till lag om posttjänster (RP 74/2000 rd) till trafikutskottet för beredning och bestämde samtidigt att grundlagsutskottet skall lämna utlåtande i saken till trafikutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- överinspektör Maaret Suomi, kommunikationsministeriet
- lagstiftningsrådet Risto Eerola, justitieministeriet
- professor (emeritus) Antero Jyränki
- professor Olli Mäenpää
- professor Kaarlo Tuori.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår en lag om posttjänster som skall ersätta den gällande postlagen. Propositionens huvudsakliga syfte är att reglera de samhällsomfattande posttjänster som täcker hela landet. De viktigaste bestämmelserna om posttjänster föreslås bli lyfta upp på lagnivå. Lagen avses träda i kraft så fort som möjligt sedan den blivit antagen och stadfäst.

Enligt motiveringen till lagstiftningsordningen kan den föreslagna lagen stiftas i vanlig lagstiftningsordning. Eftersom 16—20 § kan komma att inverka på de grundläggande fri- och rättigheterna enligt grundlagen, föreslår regeringen att utlåtande inhämtas av grundlagsutskottet.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

Koncessionsplikt för postverksamhet

De föreslagna bestämmelserna om koncessionsplikt för postverksamhet måste bedömas med

tanke på näringsfriheten som är skyddad i grundlagen.

Enligt 18 § 1 mom. grundlagen har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom näring som han eller hon valt fritt. Grundlagsutskottet har i sin praxis (se t.ex.

GrUU 23/2000 rd och GrUU 24/2000 rd) ansett näringsfriheten vara huvudregeln enligt grundlagen, men haft den uppfattningen att näringsverksamhet i undantagsfall kan förenas med tillståndsplikt. Bestämmelser om tillståndsplikt skall dock alltid ingå i en lag, som måste uppfylla de allmänna kraven på en lag med begränsningar i de grundläggande fri- och rättigheterna. Beträffande själva regleringen har utskottet ansett det viktigt att bestämmelserna om förutsättningarna för tillstånd och tillståndets längd formuleras så att myndigheternas åtgärder i tillräckligt hög grad kan förutses. I detta hänseende spelar det också en roll i vilken mån myndigheternas befogenheter bestäms utifrån s.k. bunden prövning alternativt lämplighetsprövning.

Enligt 1 § är avsikten med koncessionsplikt för postverksamhet att säkerställa att posttjänster har god kvalitet och särskilt samhällsomfattande posttjänst finns att tillgå på rättvisa villkor i hela landet. En garanterad tillgång till posttjänster på lika villkor är viktigt med hänsyn till den enskilda människans kommunikationsrättigheter och ett fungerande samhälle. Därmed måste koncessionssystemet anses acceptabelt till sina grunder.

Med tanke på en fri masskommunikation är det väsentligt att transport och distribution av tidningar och tidskrifter inte omfattas av lagen. Förslaget bereder således inga problem med tanke på den grundlagsfästa yttrandefriheten (jfr GrUU 14/1993 rd). Lagens räckvidd har även i övrigt avgränsats så att koncessionsregleringen inte sträcker sig längre än vad som är behövligt för att uppnå lagens acceptabla syften. Enligt 8 § 2 mom. beviljas koncession enligt rättslig prövning.

Utskottet uppmärksammar bestämmelserna om villkoren för koncession med tanke på regleringens proportionalitet och exakthet. Enligt förslagen skall koncession beviljas om det är uppenbart att sökanden uppfyller villkoren i 8 § 2 mom. Utskottet menar att uppenbarhetskriteriet på grund av sin tvetydighet i onödan kan höja tröskeln för att bevilja koncession. Därför är det på sin plats att det som sägs om att villkoren för koncession uppenbart måste uppfyllas stryks i 8

§ 2 mom. Likaså är det skäl att se över momentets 2 punkt. Till denna del räcker det enligt utskottet att koncessionsmyndigheten inte har grundad anledning att misstänka att sökanden bryter mot bestämmelser och föreskrifter om postverksamhet (se också GrUU 23/2000 rd).

Utskottet uppmärksammar att bestämmelserna i de två sista meningarna i 8 § 3 mom., som ger rätt att utfärda bestämmelser i koncessionen på grund av momentets struktur bara förefaller att gälla koncessioner som innehåller en bestämmelse om en förpliktelse om samhällsomfattande tjänst. Om bestämmelserna är avsedda att gälla koncessioner över lag, bör de avskiljas till ett särskilt moment för att regleringen skall bli klarare.

Åläggande av en förpliktelse om samhällsomfattande tjänst

Enligt första meningen i 8 § 3 mom. skall statsrådet för att garantera att det finns en samhällsomfattande posttjänst, som täcker hela landet, i koncessionen ålägga en förpliktelse om samhällsomfattande posttjänst för ett sådant postföretag som kan anses ha förutsättningar att svara för tillhandahållandet av samhällsomfattande posttjänst. Av propositionens motivering (s. 25/I) framgår att syftet är att lämna skyldigheten att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster i uppdrag till Posten Finland Ab. Förpliktelsen kan dock också anförtros flera postföretagare till exempel på regional basis.

Andra meningen i 8 § 3 mom. föreskriver å vilka villkor ett postföretag kan åläggas att tillhandahålla samhällsomfattande posttjänster även inom ett annat geografiskt område eller för posttjänster som hör till andra samhällsomfattande posttjänster än sådana som företaget har sökt koncession för. Enligt sista meningen i momentet kan villkoren för koncessionen också ändras utan koncessionsinnehavarens medgivande, då särskilda skäl till detta föreligger med hänsyn till lagens syfte, såsom för att trygga tillhandahållandet av de samhällsomfattande posttjänsterna. Denna typ av bestämmelser som berättigar att föreskriva om förpliktelser som inte

bygger på ansökan måste ses som inskränkningar i den grundlagsfästa näringsfriheten.

Förslaget avser att garantera tillgången till samhällsomsfattande tjänster typ posttjänster på lika villkor i hela landet. Därför bör inskränkningarna anses acceptabla och påkallade av ett vägande samhälleligt behov. Förpliktelsen i andra meningen i 8 § 3 mom. kan uppställas bara om det är nödvändigt för att säkerställa tillgång till en samhällsomsfattande tjänst. Förpliktelsen får inte bli oskälig för postföretaget. En förpliktelse att tillhandahålla en samhällsomsfattande tjänst som åläggs utan ansökan får således inte bli en oskälig belastning för postföretaget, utan den bör stå i rätt proportion till den typ av verksamhet postföretaget bedriver och verksamhetens omfattning. Dessa krav bör vägas in också i de situationer som avses i momentets sista mening. Utskottet anser att bestämmelserna i 8 § 3 mom. inte överskrider proportionalitetskraven på en inskränkning i de grundläggande fri- och rättigheterna.

Skydd för förtroliga meddelanden

I 15—17 § föreskrivs om säkerställande av brevhemlighet och språkliga rättigheter i postverksamhet, tystnadsplikt för anställda vid ett postföretag eller ett företag som med stöd av avtal med ett postföretag tillhandahåller ett postföretags tjänster och om rätten att öppna försändelser. Det är nödvändigt att ta in denna typ av bestämmelser i en lag som reglerar postverksamheten för att säkerställa den i 10 § grundlagen trygga hemligheten i fråga om förtroliga meddelanden och de språkliga rättigheterna enligt 17 § grundlagen.

Bestämmelserna om brevhemlighet i 15 § 1 mom. och 16 § måste bedömas med tanke på det grundlagsfästa skyddet för hemligheten i fråga om förtroliga meddelanden. Denna hemlighet säkerställs generellt i 10 § 2 mom. grundlagen, trots att brev och telefon nämns särskilt som de oftast förekommande formerna för förtroliga meddelanden i praktiken. Bestämmelsens primära syfte är att skydda innehållet i ett förtroligt meddelande för utomstående. Men den skyddar också identifieringsuppgifterna om avsändaren

och mottagaren samt andra uppgifter som kan vara av betydelse för att bevara meddelandets förtrolighet (se RP 309/1993 rd, s. 58/I och GrUU 47/1996 rd). Av dessa orsaker är det motiverat att justera 15 § 1 mom. och 16 § så att lagen utöver brevhemligheten också skyddar hemligheten i fråga om andra förtroliga meddelanden. Begränsningen i 15 § 1 mom. att skyldigheten att hemlighålla ett meddelande bara skulle gälla brevårsändelser bör strykas.

Det föreslagna förbudet i 17 § 1 mom. innebär att ett postföretag inte under några omständigheter får öppna ett slutet brev. Beslutet är oklanderligt med tanke på 10 § grundlagen.

Enligt 17 § 2 mom. får ett postföretag öppna ett postpaket i de situationer som nämns i 1—3 punkten. I 3 mom. föreskrivs om förfarandet när postpaket öppnas.

Utskottet omfattar regeringens syn i motiveringen (s. 27—28/II—I) att utgångspunkten är att ett postpaket innehåller gods, som inte i sig bör kunna betraktas som ett förtroligt meddelande på det sätt som avses i grundlagen. För att skydda hemligheten i fråga om brev och andra förtroliga meddelanden som ett paket möjligen innehåller är det å andra sidan på grund av 10 § 2 mom. grundlagen nödvändigt att det föreskrivs tillräckligt exakt om rätten att öppna paketet. Denna rätt bör få utövas bara i de fall som anges i lagen och endast när det är en nödvändig åtgärd i ett acceptabelt syfte att paketet öppnas. Utskottet menar att förslaget uppfyller dessa villkor. Det är viktigt att 17 § 3 mom. föreskriver om särskilda förfaranden som kan garantera rätts säkerheten vid öppnandet. De som är med om att öppna ett paket står under straffrättsligt tjänsteansvar. Utskottet understryker att öppningsförbudet i 17 § 1 mom. också gäller ett slutet brev som kan finnas i postpaketet. Vidare poängterar utskottet att bestämmelsen i 15 § 1 mom. om postföretagets skyldighet att trygga hemligheten i fråga om brev och — som ovan har sagts — andra förtroliga meddelanden inskränker rätten att undersöka innehållet i ett postpaket. Till dessa delar kan lagförslaget behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Överföring av ett postföretags anläggnings-tillgångar

Enligt föreslagna 40 § 2 mom. kan statsrådet besluta om att anläggningstillgångar som behövs för skötseln av postverksamheten skall överföras till en annan utövare av postverksamhet, om överenskommelse om överföring inte nås. Lagen om inlösen av fast egendom tillämpas på grunderna för och fastställande av ersättningen.

Förslaget måste bedömas utifrån 15 § 2 mom. grundlagen. Där sägs att angående expropriation av egendom för allmänt behov mot full ersättning bestäms genom lag. Grundlagsutskottet har i sin tidigare praxis ansett att kravet på "allmänt behov" inte nödvändigtvis är en förutsättning för att inlösen sker till gagn för en offentlig sammanslutning, utan mottagaren kan också vara någon annan part (se GrUU 19/1994 rd och GrUU 4/2000 rd). Upprätthållande av postverksamhet bör anses uppfylla kravet på allmänt behov i grundlagens expropriationsklausul. Det allmänna behovet är också konkretiserats tillräckligt utförligt i lagförslaget (se GrUU 38/1998 rd). Det grundlagsfästa kravet på full ersättning uppfylls om lagen om inlösen av fast egendom tillämpas på grunderna för och fastställande av ersättningen för inlösen. Också till dessa delar kan lagförslaget behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Delegering av lagstiftningsbehörighet

Bemyndigandet att utfärda förordningar i 42 § måste bedömas utifrån 80 § grundlagen. Enligt 80 § 1 mom. kan statsrådet och ministerierna utfärda förordningar med stöd av ett bemyndigande i grundlagen eller någon annan lag. Grundlagsutskottets vedertagna praxis är att frågan om delegering av lagstiftningsmakt i allmänhet bör bedömas utifrån hur exakt och noggrant avgränsad fullmaktsbestämmelsen är (se t.ex. GrUU 23/2000 rd). En delegering av lagstiftningsmakt begränsas av 80 § 1 mom. grundlagen, som föreskriver att bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag skall utfärdas genom lag. Utskottet framhåller att bestämmelsen i grundlagen om

området för lag också inskränker befogenheten att utfärda förordningar (se RP 1/1998 rd, s. 132/II).

Föreslagna 42 § 1 mom. bemyndigar statsrådet att utfärda närmare bestämmelser om tillgängligheten av posttjänster. Utskottet menar att det föreslagna bemyndigandet är onödigt öppet formulerat. Det bör preciseras till exempel genom att de frågor i anknytning till tillgången på posttjänster som omfattas av bemyndigandet specificeras noggrant t.ex. med paragrafrubriker eller på annat sätt tillräckligt exakt. Ett annat alternativ är att komplettera behöriga paragrafer med noggranna bemyndiganden att utfärda förordningar.

Det är också skäl att precisera föreslagna 42 § 2 mom. Bemyndigandet bör som i 1 mom. inskränkas till bestämmelser som är exaktare än lag. Därtill bör bemyndigandet formuleras så att det genom förordning av ett ministerium är möjligt att föreskriva bara om tekniska omständigheter i anknytning till prissättning och kostnadsredovisning. Bemyndigandet att föreskriva om andra detaljerade arrangemang genom förordning är alltför öppet och bör därför strykas i lagen, om det inte på ett noggrannare sätt kan bindas vid specificerade bestämmelser i lag eller frågor som regleras i den.

Andra omständigheter

Av propositionens motivering (s. 36/I) framgår att adressregistret i 39 § avser att innehålla även andra personuppgifter än sådana som nämns i 2 mom. På grund av 10 § 1 mom. grundlagen måste det bestämmas heltäckande genom lag om sådana personuppgifter som skall registreras (se t.ex. GrUU 13/2000 rd).

Föreslagna 2 § 2 mom. om att lagens tillämpningsområde inte gäller postverksamhet i landskapet Åland kan strykas som obehövligt. Utifrån 18 § 20 punkten självstyrelselagen för Åland är det även annars klart att landskapet har lagstiftningsbefogenhet i fråga om postväsendet. Dessutom kunde bestämmelsen ge upphov till onödiga tolkningsproblem, eftersom den internationella postverksamheten hör till rikets befogenhet och statsrådet därmed kan medge ock-

så en åländsk utövare av postverksamhet rätt att ge ut internationellt godkända frimärken (se 41 § i lagförslaget).

I 9 § 1 mom. 6 punkten bör det behöriga ministeriet nämnas vid namn (se RSV 262/1998 rd och t.ex. GrUU 25/2000 rd).

Utlåtande

Grundlagsutskottet anför vördsamt som sitt utlåtande

att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Helsingfors den 12 oktober 2000

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Paula Kokkonen /saml
medl. Tuija Brax /gröna
Klaus Hellberg /sd
Esko Helle /vänst
Gunnar Jansson /sv
Jouko Jääskeläinen /fkf
Jouni Lehtimäki /saml
Johannes Leppänen /cent

Heli Paasio /sd
Osmo Puhakka /cent
Pekka Ravi /saml
Markku Rossi /cent
Petri Salo /saml
Arto Seppälä /sd
Ilkka Taipale /sd
ers. Veijo Puhjo /vänst.

Sekreterare vid sammanträdet var

utskottsrådet Sami Manninen.

